

lődése szerinti és a saját örömeire végzett kutatómunkában – akár ismét bátran felvállalt új témákban is!

Hivatkozott irodalom

- BOLLA KÁLMÁN szerk., 1998. *Péter Mihály*. Magyar nyelvész pályaképek és önvallomások 52. ELTE Fonetikai Tanszék, Budapest, 1998.
- HAVAS FERENC 2009. Péter Mihály 80 éves. *Magyar Nyelv* 105: 122–126.
- NYOMÁRKAY ISTVÁN 1999. Péter Mihály hetvenéves. *Magyar Nyelv* 95: 123–124.
- PÉTER MIHÁLY 1991. „Nihil linguistici a me alienum putat”. In: SZ. BAKRÓ-NAGY MARIANNE – KONTRA MIKLÓS szerk., *A nyelvészetről – egyes szám első személyben*. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, Budapest.
- PÉTER MIHÁLY 2006. Szinkrónia és diakrónia a prágai iskola felfogásában. *Magyar Nyelv* 102: 400–407.
- PÉTER MIHÁLY 2008a. Airwave leheletű Szulamit. *Mozgó Világ* (internetes változat) 34/9. http://epa.oszk.hu/01300/01326/00103/MV_2008_09_06.htm (2018. 11. 10.)
- PÉTER MIHÁLY 2008b. A magyar aspektusról – más aspektusból. *Magyar Nyelv* 104: 1–11.
- PÉTER MIHÁLY 2012. *A leplező nyelv. Álcázás és ámitás a nyelv használatában*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- PÉTER MIHÁLY 2016. *Orosz verseim: Egy tervezett költészeti szeminárium anyagai*. Szerk. HETÉNYI ZSUZSA. ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Budapest.
- ZOLTÁN ANDRÁS et al. szerk. 1998. *Nyelv, stílus, irodalom. Köszöntő könyv Péter Mihály 70. születésnapjára*. Argumentum Kiadó, Budapest.

LADÁNYI MÁRIA

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Fekete Péter 90 éves*

Fekete Péter nyugalmazott főiskolai tanár, a Magyar Nyelvészeti Tanszék egykori vezetője 2018-ban töltötte be 90. születésnapját. Éppen tíz éve annak, hogy hasonló ünnepi alkalomból gyűltünk össze a Líceum épületében. Mintha tegnap lett volna! Akkor is, most is nekem adatott az a megtisztelő feladat, hogy áttekintsem a gazdag életpálya főbb állomásait. Ennek előtte azonban elmondhatom: egy évtized alatt nagyon sokat változtunk mi magunk is, nem csupán az intézmény, amely időközben főiskolából egyetemmé lépett elő, de a Tanár úr nem sokat változott.

Tisztelt Tanár Úr! Kedves Kollégák!

Fekete Péter egész életpályája a tanárképzéshez kapcsolódik. Közvetlenül a háború után a Debreceni Református Tanítóképző Intézetben kezdte meg tanulmányait, majd a cívis városból Egerbe költöző Pedagógiai Főiskola magyar–történelem szakán folytatta. Ekkor figyelt föl rá Papp István, a Magyar Nyelvészeti Tanszék első vezetője, aki munkatársául választotta: először gyakornok, majd tanársegédként kezdett dolgozni. Néhány év

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság Heves megyei csoportjának 2018. november 29-ei ülésén Egerben.

múlva a kényszerű főiskolai létszámcsökkentés folytán ugyan egy időre általános iskolai tanár, majd igazgató, de kapcsolata intézményünkkel akkor sem szakadt meg. 1963-tól ismét főállású oktatónk, 1993-as nyugdíjazásáig, utána pedig 15 éven keresztül óraadó.

Oktatói munkássága mellett ki kell emelnünk azt a fáradhatatlan és eredményes tevékenységét, amelyet másfél évtizedes tanszékvezetői működése során fejtett ki. Főiskolánk szempontjából is meghatározó sikereket ért el azzal, hogy a tanszék egészét és az egyes oktatókat bevonta az országos szakmai vérkeringésbe. Ösztönözte a tudományos munkában való előlépést, szorgalmazta a kandidátusi fokozatok megszerzését, önzetlenül és jó szívvel elősegítette minden kollégája előmenetelét szakmailag és emberileg egyaránt. Ennek eredményeképpen tanszékünk minősítettsége intézményi szinten kiemelkedő volt. A Magyar Nyelvtudományi Társaság az ő vezetése idején bízta meg a tanszékot az országos anyanyelvoktatási napok megrendezésével, melyek közül az első kettőnek fő szervezője. A nyelvészek és a pedagógusok olyan négynapos szakmai fóruma volt ez, amely 150–200 – esetenként még több – kollégát mozgatót meg. Tanszéki kezdeményezésre 1987-ben indult útjára Egerben a felsőoktatási intézmények országos – később Kárpát-medenceivé bővült – helyesírási versenye, a hozzá kapcsolódó szakmai tanácskozással; ennek elindításában, a 2008-ig állandó minisztériumi támogatás elnyerésében szintén meghatározó szerepe volt.

Közreműködésével a tanszék jó kapcsolatot alakított ki a magyarországi egyetemek és főiskolák társtanszékeivel, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetével. Jeles személyiségeket, kiváló professzorokat nyert meg ügyünknek, akik óraadóként segítettek tanszékünket. Áldozatos munkájának eredménye nem is maradt el. Csakhamar országos ismertségre és elismertségre tett szert a tanszék. Mindezek a lépések megalapozták és előkészítették azt a hosszú folyamatot, melynek csúcspontja hagyományos, ötéves egyetemi képzésünk 2003-as akkreditációja lett – köszönhetően minden egyes tanszéki munkatársunk és későbbi tanszékvezetőink ugyancsak elkötelezett munkájának. Fekete Péter az 1990-es években a Miskolci Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének vendégoktatójaként a nyelvjárási kutatómunkában is részt vett. Ennek eredménye a BÍRÓ FERENC és KORNÝÁNÉ SZOBOSZLAY ÁGNES társszerzőségével készített Felsőnyárád nyelvjárása a 20. század végén című kötet (BÍRÓ – FEKETE – KORNÝÁNÉ SZOBOSZLAY 2011). Számunkra és a Tanár úr számára azóta is emlékezetes, hogy ennek nagy sikerű felsőnyárádi bemutatóján a Magyar Nyelvtudományi Társaság vezetői közül többen is részt vettek.

Tudományos és kutatói munkásságának fő területe a dialektológia, a névtan és a sociolingvisztika. Számára mindezek nem pusztán tantárgyak voltak. Oktatómunkájában tanítványai megérezhették a szakma, a tudomány iránti elkötelezettséget, a szülőföld szeretetét, és sokakat magával ragadtak ezek a stúdiumok. Ennek gyümölcseként rengeteg kiváló szakdolgozat született, valamint számos olyan tudományos diákköri munka, amely az országos döntőn is rangos elismerésben részesült, tovább öregbítve a konzulens szakmai hírnevét. Örömmel tölti el, hogy tanítványai közül többen tovább viszik mindazt, amit neki köszönhetnek.

Publikációi közül kiemelendő a Heves megye földrajzi neveit feldolgozó adattára, valamint Eger és Felnémet külterületi és belterületi neveit – társszerzőként – feldolgozó munkája. Tanulmányai többek között a Magyar Nyelv, a Magyar Nyelvőr, a Magyar Nyelvjárások, a Hevesi Szemle lapjain, gyűjteményes kötetekben, valamint főiskolánk tudományos közleményeiben láttak napvilágot. Az 1980-as években irányította az anyanyelvi nevelés korszerűsítéséért folyó kutatás tanszéki munkálatait, amelyekből szintén jelentős közlemé-

nyek születtek, a legfontosabb a Tankönyvkiadó gondozásában (SZENDE szerk. 1986). Társzerkesztője volt az MNyTK. két kötetének, valamint több főiskolai évkönyvnek.

Aktívan részt vett a tudományos közéletben: tagja volt az MTA Magyar Nyelvi Munkabizottságának, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaságnak, valamint elnökhelyettese a Miskolci Akadémiai Bizottság nyelvtudományi munkabizottságának. Helyi megbízatásai: több cikluson keresztül a városi közművelődési bizottság, valamint a magatartás- és beszédkultúrával foglalkozó munkabizottság elnöke, a megyei művelődéspolitikai munkabizottság tagja. Megszervezte a Magyar Nyelvtudományi Társaság Heves megyei tagozatát, amelynek hosszú időn keresztül vezetője volt. Széles körű oktatás- és tudományos szervező tevékenységének elismeréseként 1991-ben megkapta a legmagasabb intézményi kitüntetést, a Pro Academia Paedagogica Agriensi díjat.

Élénken foglalkoztatta az anyanyelvi nevelés ügye. Meggyőződése szerint az egész iskolai tananyagban jobban előtérbe kell állítani a tájnyelvet. Ennek alátámasztására Kazinczy gondolatait idézte: „A nyelv annál tökéletesebb, minél több mértékével bír a sokszínűségnek...” Ezek a szavak az 1990-es országos anyanyelvoktatási napok elnöki bevezetőjében hangzottak el. A közel három évtizeddel ezelőtt vázolt helyzetkép ma is időszerű: „A nevelés egysége, a személyiség harmonikus fejlesztése olyan elérendő pedagógiai feladat, melyet elvégezni nem lehet a társadalmi mozgástól elszakítva. Nem lehet a gyermekeket türelemre nevelni egy türelmetlen társadalomban, nem lehet tiszteletre nevelni olyan társadalmi közegben, ahol az emberek nem értékesek egymás számára, nem lehet az igazi értékek befogadására nevelni ott, ahol az értékrend megbomlott, nem lehet az emberi érzelmek árnyalt kifejezésére nevelni olyankor, amikor szégyellni, titkolni kell az emberben meglévő vagy óhajtott érzelmeket. – De az óhajlás sem élne, ha nem lettek volna, nem volnának emberek, pedagógusok, akik tudatában voltak feladatuknak, akik ezt mindig szem előtt tartották” (FEKETE – V. RAISZ szerk. 1990: 41).

S hogy Fekete Péter tanár úr ezt mennyire fontosnak tartotta, arról gyakorta megbizonyosodhattunk beszélgetéseinkben, amikor hasonló aggódó szavakkal fejtette ki véleményét közelmúltunk, napjaink oktatásügyéről. Az iskola és a kiváló tanáregyenísek meghatározó voltát az ő példáján is látjuk. Mindig nagy megbecsüléssel és hálával emlékezett egykori professzorára, Papp Istvánra, akit tanszéki előadótermünk névadóján emberként, tudósként és tanárként mutatott be (FEKETE 1994).

Nyugdíjazása után még másfél évtizeden keresztül aktívan részt vett tanszékünk munkájában: mind a nappali, mind a levelező tagozaton oktatta legkedvesebb tárgyait, a dialektológiát és a névtant. Ekkortájt jelent meg tanulmánya az egri hóstyák nyelvhasználatáról egy igényes kivitelű és hiánypótló helyi kötetben. Itt a hóstyái nyelvjárás rendszerező bemutatása után ismét arra figyelmeztet, hogy „a nyelvi normára való ösztönzés nem merevedhet sablonokba, száraz, egysíkú kommunikációba. Az egyéni színezetet nem megsemmisíteni kell, hanem gazdagítani” (GUSZMANNÉ NAGY – MISKOLCZI – PETERCSÁK szerk. 2007: 138).

Nagy lelkesedéssel látott hozzá régen kitűzött célja megvalósításának: korábbi gyűjtéseinek rendszerezésével önálló kötetbe szerkesztette szűkebb pátriája nyelvi kincseit. Ez az értékmentő munka a Bölcsészettudományi Kar tudományos sorozatában jelent meg Szülőföldem, Tizaszólós a nevekben, földrajzi neveinek tükrében címmel (FEKETE 2007).

A tanszék 80. születésnapja tiszteletére Tájnyelvi ízek, helynévi kincsek a Tizától a Bükkig címmel válogatást jelentetett meg korábbi írásaiból (FEKETE 2008). Mindenek-

előtt szülőföldjét, Tiszaszőlöst idéztük fel több írásával, majd második otthonát, Egert és környékét. Köszöntésén megjelentek a Magyar Nyelvtudományi Társaság vezetői, az ELTE, a Debreceni Egyetem és a Miskolci Egyetem társtanszékeinek képviselői. Intézményünk akkori vezetői – akik jelenlétükkel mostani ünnepségünket is megtisztelik – az Eszterházy Károly-emlékérem arany fokozata kitüntetésben részesítették.

Azóta a Líceum épületében nem találkozhattunk vele, nagyobb útra, emeletjárásra nem vállalkozik. De a városban naponta láthatjuk, gépkocsija segítségével eléri a számára szükséges helyeket. Szellemi frissessége mellett elismerésre méltó, hogy továbbra is vezet a sokak által jól ismert autóját. Örömről szolgál, hogy 90. születésnapja alkalmából Tanár urat a Líceum épületében köszönhetjük a Magyar Nyelvtudományi Társaság Heves megyei csoportjának A névtantól a dialektológiáig című ülésén. Kedves Péter, az Isten éltesse sokáig!

Hivatkozott irodalom

- BÍRÓ FERENC – FEKETE PÉTER – KORNÝANÉ SZOBOSZLAY ÁGNES 2011. *Felsőnyárád nyelvjárása a 20. század végén*. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének Kiadványai 2. Líceum Kiadó, Eger.
- FEKETE PÉTER 1994. Papp István az ember, a tudós és a tanár. In: H. VARGA GYULA szerk., *Tanulmányok a magyar nyelvről*. Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei 22. Eszterházy Károly Főiskola, Eger. 115–120.
- FEKETE PÉTER 2007. *Szülőföldem, Tiszaszőlős a nevekben, földrajzi neveinek tükrében*. Pandora Könyvek 22. Líceum Kiadó, Eger.
- FEKETE PÉTER 2008. *Tájnyelvi ízek, helynévi kincsek a Tiszától a Bükkig*. Szerk. BÍRÓ FERENC – KALCSÓ GYULA. Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2008.
- FEKETE PÉTER – V. RAISZ RÓZSA szerk. 1990. *Az anyanyelv értékrendje és az iskola*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 189. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.
- GUSZMANNÉ NAGY ÁGNES – MISKOLCZI LÁSZLÓ – PETERCSÁK TIVADAR szerk. 2007. *Az egri hóstyák*. Eger Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Eger.
- SZENDE ALADÁR szerk. 1986. *Program az anyanyelvi nevelés továbbfejlesztéséért*. Tankönyvkiadó, Budapest.

ZIMÁNYI ÁRPÁD
Eszterházy Károly Egyetem

Janurik Tamás 80 éves*

Talán nem túlzás azt állítani, hogy Janurik Tamás a magyarországi finnugrista közösség egyik legsokoldalúbb egyénisége. Köszönheti ezt egyrészt sorsának és alkalmazkodó képességének, másrészt igen széleskörű érdeklődésének. A kollégák többségének egyenesen vezetett a pályája az általános iskolából a gimnáziumon át valamelyik egyetem bölcsészkarára. E diákok közül a szerencsésebbek a diplomaszerezés után rögtön egyetemi

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2018. november 13-i felolvasó ülésén.